

İSRAİL'İN GÜVENLİK ALGISI VE YANSIMALARI: DEMİR KUBBE SAVUNMA SİSTEMİ

Betül ŞENGÜL¹

Özet

Bu çalışma İsrail'in kuruluşundan bu yana güvenlik algısının dayandığı temelleri, başlangıçta silahların masumiyeti ilkesinin zaman içinde değişerek pasif savunmadan aktif savunmaya geçilişini, güvenlik algısında etkili olan aktörleri ve güvenlik algısının önemli bir sonucu olan Demir Kubbe Savunma Sistemini ele almaktadır. Teknik özellikleri bir yana bırakıldığında Demir Kubbe projesi kısa zamanda hayata geçirilmiş, İsrail'in acil güvenlik ihtiyaçlarına karşı verilen önemli bir cevap niteliğindedir. Konvansiyonel güvenlik anlayışından siber ve balistik güvenlik anlayışına dönüşümün önemli bir temsilcisi olarak Demir Kubbe Sistemi, İsrail güvenlik politikalarında stratejik değil, ama taktiksel bir dönüşümü temsil etmektedir. Zaman zaman yapılan savaşlarda kendini çaresiz hisseden İsrail, Demir Kubbe Sistemi sayesinde kayıplarını ve yenilgilerini azaltarak daha baskın ve daha güçlü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum aynı zamanda İsrail halkının da sosyal ve psikolojik olarak üstündeki baskıyı azalttığı, Filistin halkı ve İsrail'e komşu olan diğer ülkelerin ise daha çok çaresizliğe adım attığı bir aşamayı da başlatmıştır.

Anahtar Kelimeler: İsrail, Savunma, Silahların Masumiyeti, Demir Kubbe Savunma Sistemi

¹ Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Doktora Öğrencisi, betullsengull@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6188-1217.

Abstract

This study explained that with the foundations of Israel's perception of security since its establishment, the transition from passive defense to active defense by changing the principle of innocence at the beginning, the actors that are effective in the perception of security, and the Iron Dome Defense System, which is an important result of the perception of security. Leaving aside its technical features, the Iron Dome project was implemented in a short time and is an important response to Israel's urgent security needs. As an important representative of the transformation from conventional security to cyber and ballistic security, the Iron Dome System represents a tactical, not a strategic, transformation in Israeli security policies. Israel, which felt helpless in the wars made from time to time, Thanks to the Iron Dome System, it appears to be more dominant and stronger by reducing its losses and defeats. At the same time, this situation started a phase where the Israeli people also reduced the pressure on them socially and psychologically, while the Palestinian people and other countries neighboring Israel stepped into more despair.

Key Words: Israel, Defense, Innocence of Weapons, Iron Dome Defense System

Giriş

Binlerce yıllık geçmişe sahip ve Ortadoğu'nun en kadim milletlerinden birisi olan Yahudiler, buldukları coğrafyalarda sürekli olarak dışlandılar, sürgün edildiler ve katledildiler. Bu nedenle dünyanın değişik coğrafyalarında yaşadılar. Buna mukabil 19. yüzyıldan itibaren Ortadoğu'da kendilerine vaad edildiğini iddia ettikleri Filistin topraklarına çeşitli biçimlerde yerleşmeye başladılar. Nitekim II. Dünya Savaşı sona erdiğinde Filistin'de sayıları altı yüz elli bine kadar ulaşmıştı. II. Dünya Savaşının sonu aynı zamanda Yahudiler için yeni bir başlangıç olmuştur. Nisan 1947'de BM Genel Kurulu'nda tartışmaya açılan Filistin coğrafyası aynı yılın 29 Kasım tarihinde biri Yahudi diğeri de Arap devleti olarak ikiye bölünmüş, ardından 14 Mayıs 1948'de bağımsız bir İsrail devletinin kurulmasıyla sonuçlanmıştır. İsrail Devletinin kuruluşunun üstünden 24 saat geçmeden başlayan ilk Arap-İsrail Savaşı ise günümüze kadar devam edecek ve neredeyse bütün Akdeniz coğrafyasını doğrudan etkileyecek çatışmacı bir sorunlar dizisinin de kaynağını teşkil etmiştir. Arap-İsrail çatışması üzerinden gelişen Ortadoğu sorunları, bugün dünyanın temel güvenlik meselelerinden birisidir. Özellikle de İsrail için bu mesele, varlık yokluk meselesi olarak algılanmakta dini, politik, ekonomik ve sosyolojik olmak üzere çok boyutlu bir biçimde kendisini göstermektedir.

Birbiriyle iç içe geçmiş, karmaşık ve çok değişkenli parametrelere dayanan İsrail güvenlik nosyonu, genel olarak kendine özgü politik ve askeri sonuçlar üreten bir yapıya sahiptir. Dış politikadan başlayarak, içişlerinde, ekonomide, eğitimde ve gündelik yaşamın her alanında güvenlik kavramının var olduğu görülür. İstihbarat, sivil ve askeri tedbirler ise güvenlik düşüncesinin hem çerçevesini çizmektedir hem de öteki alanlarda üretilen güvenlik politikalarının uygulamaya yönelik safhasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla İsrail için güvenlik kavramı gündelik yaşamda önceliğini kaybetmeyen ve varlığını devam ettiren bir anlayışa sahiptir.

İşte bu çalışma, İsrail Devleti perspektifinden güvenlik politikalarını tanımlamayı, güvenlik politikalarına etki eden aktörler hakkında kısa bir bilgi vermeyi ve bu politikaların günümüzde en son yansımalarından birisi olan "Demir Kubbe Hava Savunma Sisteminin" askeri ve siyasi sonuçlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu meyanda çalışmada tarihsel süreç içinde İsrail devletinin güvenlik politikalarına etki eden unsurlar ele alınmakta, İsrail güvenlik politikalarının aktörlerine değinilmekte ve Demir Kubbe Savunma Sisteminin askeri ve siyasi sebep ve sonuçları tartışılmaya açılmaktadır.

1. İsrail ve Güvenlik Politikalarına Etki Eden Unsurlar

Ortadoğu coğrafyası ilk medeniyetin kurulduğu Sümerlerden beri zor bir coğrafyadır. Hiç kuşkusuz bu zorluğun temeli yüzlerce etnik, dini ve sosyal gruba ev sahipliği yapmasından kaynaklanır. Hititlerden Büyük İskender'e, Haçlılardan Osmanlıya kadar onlarca medeniyete ev sahipliği yapan bölge her zaman büyük problemlere gebe olmuş, bölgeyi elde tutmak için her zamankinden daha büyük gayret göstermişlerdir. İslamiyet'in bölgeye yerleşmesiyle birlikte üç büyük dinin kutsalı haline dönüşen Ortadoğu coğrafyasında güvenlik ve istikrar başlı başına önemli bir kavramdır. Dolayısıyla bölgede daha sonra kurulan ve üstelik uluslararası hukuka aykırı biçimde varlığını sürdüren İsrail için güvenlik, politik hassasiyetlerinin en başında yer alan bir husustur. Kayıtlara göre yaklaşık 8 milyonluk İsrail devletinin %76'sını Yahudiler, %17'sini Araplar, %2'sini Dürziler ve geriye kalanlarını da Ermeniler, Çerkesler ve diğer topluluklar oluşturur (Akçay ve Anlı, 2013:155). Oldukça kozmopolit bir nüfus yapısına hakim olan İsrail toplumunda Yahudilerin de kendi içinde farklı siyasal duruşlar sergiledikleri açıktır. İsraili Yahudilerin neredeyse yarısı kendini seküler bir kimlik içinde tanımlarken, yaklaşık %30'u geleneksel ve geriye kalanları da dindar olarak tanımlamaktadır (Halperin ve Yadgar, 2010:11). Bu

durum bir taraftan Yahudi toplumu içinde din-devlet ilişkilerini sancılı hale getirirken, diğer taraftan devlet idaresinde de kendisini göstermektedir. “Statüko” olarak görülen dini odaklarla seküler odaklar arasında 1947 yılında varılan mutabakata göre dini odaklar Şabat tatili, evlilik hukuku, koşer kuralları gibi konularla ilgili düzenlemelere etki etme gücüne sahip olmuştur² (Akçay ve Anlı, 2013:156). Seküler kesim ise geriye kalan diğer konularda, eğitimde, ekonomide ve sosyal hayata etkide bulunmaktadır. Dindar kesim ile seküler kesim arasında günümüzde kesin ayrıma dayalı bir yaşam tarzı var olmasına karşın uygulamada bu durum ciddi sıkıntılara da neden olmaktadır. Şöyle ki, “*Toroto Omanutu*” olarak tanımlanan ve kendilerini tamamen Yahudi şeriatını öğrenmeye adanmış dini kesim askerlik ve vergi gibi konulardan muaf tutulmakla birlikte güvenlik konusunda en katı toplumsal sınıf olarak bilinirler (Akçay ve Anlı, 2013:156). Buna karşın daha geleneksel veya seküler olarak tanımlanan kesim ise askerlik hizmetini yapmakla birlikte milliyetçi duygular ve Siyonizm ideolojisi üzerinden İsrail’in bekası için hareket etmektedirler. Böylece her iki kesim de gerek dindarlık, gerekse de Siyonizm ve İsrail milliyetçiliği gerekçesiyle ortak duyguları paylaşmakla birlikte diğer konularda aralarında ciddi rekabete girmektedir. Bununla birlikte hangi kesimde yer alırsa yer alsın Yahudilerin ezici bir çoğunluğu kendisini İsrail sevdalısı ve milliyetçi olarak görmekte, Nazi soykırımını “Holocaust (Büyük Felaket)” olarak tanımlamakta, Siyonizmi kurucu ideoloji olarak değerlendirmektedir.

Devletin kuruluş nedeni ve Yahudi toplumunun temel kimlik tanımı içinde yer alan Siyonizm ideolojisi aynı zamanda İsrail’in güvenlik ihtiyacının da merkezinde yer almaktadır (Barnett, 1996:345-346). Bu nedenle İsrail’de yaşayan bütün Yahudiler güvenlik konusunda güçlü bir duyarlılık göstermekte, aralarındaki politika farklılıklarına rağmen bu alanda doğrudan kaygı içine girmektedirler. İşte Holocaust ve Siyonizm’den beslenen güvenlik algısı İsrail güvenlik politikalarında da belirleyici ilk unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

İsrail güvenlik politikasında göze çarpan bir başka unsur ise Yahudi toplumunun etnik farklılıklarıdır. Bilindiği üzere İsrail dünyanın çeşitli bölgelerinden gelen Yahudi topluluklarından oluşmaktadır. Almanya ve Doğu Avrupa kökenli Aşkenazlar, İran’dan gelen Mizrahiler, İspanya, Portekiz ve Osmanlı topraklarından bakiye kalan Sefaradlar, Ultra-ortodoks Harediler ve Etiyopya’da yaşayan ancak sonrada bölgeye gelen Falaşalar günümüz İsrail coğrafyasında nüfusu sayıca fazla ve politikada belirleyici etnik topluluklar olarak göze çarpmaktadır (Özmen, 2006:38). Söz konusu topluluklar arasında öne çıkan iki Yahudi topluluğundan birisi olan Aşkenaz toplulukları, bütün Yahudiler içinde geçmişte (örneğin Ortaçağ’da) nüfusun sadece %11’ini oluştururken zamanla özellikle Almanya’da ve Doğu Avrupa’da nüfusları artarak %92 gibi büyük bir çoğunluğa erişmişlerdir. Aşkenazlar aynı zamanda günümüzde ABD, Kanada, Arjantin, Brezilya ve Avustralya gibi Yeni Dünyaya yerleşmiş Yahudi topluluklarının büyük bir çoğunluğunu oluştururlar (Yetkin, 2014:34). Başta Soros olmak üzere Boesky gibi ABD’nin önde gelen zengin Yahudileri ile Liebermann ve Rotschiller gibi politikacılar Aşkenaz’dır. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra yaşanan süreçte Aşkenazların İsrail devletinin kurucu unsuru oldukları görülmektedir. Özellikle Nazi soykırımından kaçarak bölgeye yerleşen ilk Yahudi topluluklarından olan Aşkenazlar, devletin kuruluşundan bu yana siyasi, askeri ve ekonomik elitlerini oluşturmuşlardır. İlaveten Aşkenazlar İsrail’in dış politikasında dünyaya yayılmış olan diğer Yahudi topluluklarıyla olan irtibatı sağlayan topluluklar olarak bilinir. Yaşadıkları ağır travma ve sahip oldukları ekonomik, siyasi güç potansiyeli bakımından Aşkenaz’ların Ortadoğu’da Müslümanlarla birlikte yaşamak gibi bir alışkanlıkları

² Söz konusu mutabakat mektubu hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. Itamar Rabinovich and Jehuda Reinhardz (2008), “Israel in the Middle East”, Brandeis University Press, Michigan, USA s: 58-59.

bulunmamaktadır. Daha çok Batı kültürüyle içli dışlı olan Aşkenaz topluluklarının bir nesil öncesi atalarının yakın geçmişte Nazi soykırımından doğrudan etkilendikleri ve bu nedenle de travmatik bir yabancı düşmanlıkları olduğu göz önüne alındığında güvenlik için ne denli yanlı ve katı tutum aldıkları kolayca anlaşılabilir. Nazi iktidarı boyunca nüfusları hayli azalmış olsa da siyasi ve ekonomik güçleri artmış; bunun paralelinde etkinlik sahaları da hayli genişlemiştir. Nitekim tarihsel sürecine bakıldığında İsrail'in tüm büyük savaşları ve genişlemeleri ağırlıklı olarak Aşkenazi tabandan oy alan İşçi Partisi'nin hükümet olduğu dönemlerde gerçekleşmiştir (Arı, 2008: 322).

Aşkenazlar dışında İsrail siyasetinde etkili olan diğer bir Yahudi topluluğu da Mizrahilerdir. Arap Yahudisi olarak da tanınan Mizrahiler, esasen Ortadoğu ve ÖnAsya coğrafyasına ait topluluklar olarak bilinir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Aşkenazlarla birlikte İsrail'in kurucu unsuru olan Mizrahiler, bölgeyi en iyi tanıyan Yahudi topluluğudur. Ortadoğu kültürüne oldukça aşina olmalarına karşın tarih boyunca azınlıkta kalmaları nedeniyle Yahudi kimliğini korumayı başarmışlardır. İsrail devletinin kuruluşu sürecinde gönüllü olarak bölgeye göçen Mizrahilerin, özellikle Süveyş Krizinden sonra giderek Aşkenazlaştığı ve Arap karşıtı haline dönüştükleri görülmektedir (Muminov, 2014:280-281). Bunda topraklarından zorunlu olarak göç etmeleri ve İsrail'e geldikten sonra ekonomik anlamda zor günler yaşamalarının etkisi büyüktür.

İsrail güvenlik politikalarını biçimlendiren üçüncü bir unsur ise kuşkusuz Siyonist ideolojinin temelleridir. Binlerce yıldır maruz kaldıkları anti semitik hareketler ve Yahudiliğin kutsal metinleri Siyonizm ideolojisinin belirleyicisidir. Genel olarak Yahudi karşıtlığı, hatta Yahudi düşmanlığını tanımlamak için kullanılan anti semitizm, Yahudi dinine, ırkına, kültürüne veya topyekun Yahudi varlığına karşı yürütülen bir hareket olarak tanımlanmaktadır. Çok boyutlu bir hareket olarak görülen anti semitizm, bir devlet tarafından yapılabileceği gibi bir devlet dışı odaklarca münferiden ya da topluca gerçekleştirilen, gizli ya da açık bir düşmanlık türü olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Yahudilerin tarihin ilk çağlarından günümüze çeşitli biçimlerde ve şekilde anti semitik hareketlere maruz kaldıkları açıktır. Nitekim ilk anti semitik hareketler Antik çağlarda görülmüştür. Bu yüzyıllarda Yahudi karşıtlığının daha çok yönetici ve aydın sınıfları arasında yaygın olduğu bilinmektedir (Groepfer, 1999:8). Tevrat literatürü dışarıda bırakıldığında bilimsel anlamda ilk kez MÖ.516'da gerçekleşen Babil Sürgünüyle başlayan birinci dalga anti semitik hareketler MÖ.538'de Pers Hükümdarı Keyhüsrev'in Yahudileri ülkelerine dönmelerine izin vermesiyle son bulmuştur (Kızıloğlu, 2012:40). Buna karşın Yahudilerin Pers iktidarında da zaman zaman anti semitizme maruz kaldıkları bilinmektedir. Nitekim Pers döneminin en tanınmış Yahudi düşmanıysa Haman'dır. MÖ. III. yüzyılda Pers Kralı Ahasverus'un veziri olan Haman Yahudi literatüründe ilk anti-semitik yönetici olarak geçer. Yahudileri Pers kanunlarına uymamakla suçlayan Haman, Pers İmparatorundan Yahudilerin sürgüne yollanmasını bile istemiştir (Groepfer, 1999:8-9). Antik Çağın ikinci büyük anti semitik hareketiyse Roma döneminde yaşanmıştır. MS.64-324 arasında Roma hakimiyetinde kalan Yahudiler, MS. 66-73; 132-135 arasında iki defa bağımsız bir devlet kurmak için ayaklanınca Roma tarafından acımasızca cezalandırıldılar. İkinci kez inşa ettikleri Süleyman Tapınağı ve ikamet etikleri Kudüs kenti yıkılan Yahudiler, imparatorluğun çeşitli bölgelerine bir kere daha göçe zorlandılar. Roma'nın halefi sayılan Bizans İmparatoru Konstantin'in 325'te Hristiyanlığı seçmesinin ardından Yahudiler ise bu kez Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesinden sorumlu tutuldular. Bu gelişmeler onları Roma (ve Bizans) iktidarlarının gözünde sürekli olarak sorun çıkaran geçimsiz ve aşağı bir tabakadan insanlar olarak görülmelerine yol açmıştır (Kızıloğlu, 2012:41-42).

Tarih boyunca üçüncü anti semitik dalga ise Ortaçağ Avrupası'nda yaşanmıştır. Daha 7. yüzyıldan itibaren Hristiyan Haçlılar tarafından Müslümanların Kuzey Afrika ve

İspanya'ya yayılmalarında işbirlikçi olarak suçlanan Yahudiler, feodal Batı iktidarları tarafından çeşitli işkence ve hakaretlere maruz kalmışlardır (Şenay, 2002:125). Endülü's'ün Müslümanlarca fethedilmesinden birinci derece sorumlu olarak tutulan Yahudiler 930'da Bizans topraklarında öldürülmeye başladılar. Devam eden süreçte 1010'da Almanya, İtalya ve Fransa'da da ağır baskılar gören Yahudiler, I. Haçlı Seferinde kıtadaki nüfusların neredeyse üçte birini kaybettiler (Şenay, 2002:126). Ortaçağ boyunca Müslümanlar ile Yahudileri en aşağılık sınıf olarak gören Hristiyan Batı, 18. yüzyıla kadar her iki toplumu da öteki kavramının yanına koymaktan çekinmemiştir. Dördüncü dalga anti semitik hareketler ise kuşkusuz Nazi Almanyasında gerçekleşmiştir. Nazi ideolojisinin doğal bir sonucu olarak Yahudiler bütün Avrupa'da sadece Almanlar tarafından değil, Balkanlarda, Orta ve Doğu Avrupa'da ağır işkence ve katliamlara maruz kaldılar. “*Volkisch Hareketi*” çerçevesinde hem hukuki, hem kültürel, hem de biyolojik ayrımcılığa tabi tutulan Yahudiler, tarihlerinin en ağır katliam sürecini yaşadılar. İkinci büyük savaş boyunca (özellikle de 1941'den itibaren) *nihai çözüm anlayışı* çerçevesinde resmi rakamlara göre 6 milyon Yahudi katledilmiştir.

Siyonizm ise söz konusu anti semitik dalgaların ekseninde binlerce yıldır biriken travmaların, devlet kurma arzusunun ve güvenlik kaygılarının ekseninde doğmuştur. Nitekim Yahudi literatüründe dini bir kavram olan Siyonizm ilk kez 1800'lü yılların başında Rusya'da başlayan anti semitik hareketler üzerine siyasal noktaya taşınmış; Macar asıllı Theodor Herzl tarafından siyasal bir metafor olarak kullanılmaya başlanmıştır. Herzl'den önce Siyonizm düşüncesi 1882 yılında Yahudi asıllı Rus fizikçi ve aktivist Leo Pinsker tarafından ilk kez dile getirilmiştir. Pinsker, özetle anti semitizmin Avrupa'dan kolay silinemeyeceğini ve Yahudilerin hiçbir zaman eşit vatandaş statüsüne kavuşamayacağını öne sürmüş, Batı'nın değişmesini beklemektense kendi kaderine sahip çıkarak Tevrat'da vaad edilen bir devlet kurma fikrini ortaya atmıştır (Cohen, 2003:70-71). Her ne kadar bu fikir başlangıçta Yahudiler arasında tutulmasa da Filistin'e ilk Siyonist göç 1882-1903 arasında başlamış; yine başka bir Rus Yahudisi olan Nathan Birnbaum tarafından çıkarılan “Kendi Kendine Kurtuluş” adlı derginin 1 Nisan 1890 tarihli sayısında siyasal bir anlama kavuşmuştur. Siyonizm düşüncesini siyasallaştıran, örgütlü hale getirerek somut bir şekle sokan Theodor Herzl'dir (Kızıloğlu, 2012:46). Yahudi dininde kısaca “Kudüs (Jerusalem)” kentini tanımlamakta olan Siyonizm kavramı üzerinden yeni bir düşünce biçimi geliştiren Herzl, bu kavramı Arz-ı Mev'ud yani Filistin dışındaki bütün Yahudileri yine Kudüs'te toplamak ve sonra da Süleyman Mabedi'ni Siyon Dağı üzerinde yeniden inşa etmek ideali şeklinde tanımlamıştır (Kızıloğlu, 2012:45). Bu terim kısa süre içinde Yahudi çevrelerce benimsenmiş ve Yahudi milliyetçiler tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Herzl'in katkısı kavramı ideolojik bir söyleme kavuşturmasıdır. Bu söylem İsrail devletinin kuruluşundan sonra da varlığını sürdürmüş ve güvenlik politikalarında anti semitizm söylemiyle yan yana getirilmiştir. Her ne kadar ömrü yetmediyse de Herzl'in siyasi Siyonizm ideali 2 Kasım 1917'de I. Balfour Deklarasyonu'nda İngiliz hükümetinin desteğini sağlamış ve Osmanlı'nın parçalanmasına giden yolda ilk ve en önemli adımlardan birisi olmuştur. Siyonizm düşüncesi İsrail devletinin kuruluşundan sonra ikinci defa elden geçirilmiş, vaad edilen topraklara dönüşün özlemi olmaktan çıkarılarak, İsrail devletinin ebediyen yaşatılması olarak yeniden tanımlanmıştır. Halihazırda Siyonizm düşüncesi bu yönüyle İsrail devlet politikalarının temel hareket noktasına tekabül etmektedir.

İsrail güvenlik politikasının dördüncü belirleyici unsuru ise kuşkusuz Yahudilik dinidir. Binlerce yıllık geçmişe dayan, birbirinden farklı kaynaklardan beslenen ve karmaşık ritüellere sahip olan Yahudi Dini, temelinde “*özel bir insan*” modeli yaratmıştır. Bu model ise kendine özgü bir kimliğin oluşmasına vesile olmuştur. Söz konusu kimlik kendilerini diğer topluluklardan ayrıcalıklı gören, Tanrının kendilerine (toprak, kültür, zeka ve özel bir

öbür dünya inancı gibi) bir takım vaatlerde bulunduğu sosyal inşacı bir kimliktir. Nitekim bu durum İsrail Devletinin kuruluş manifestosunda da kendisini göstermiş, seküler ama Siyonist değerlere bağlı, çoğulcu ve çok kültürlü, barışçıl ve demokratik bir cumhuriyet arzusu kendisini göstermiştir. Ancak 1970'li yıllara gelindiğinde iç ve dış politikadaki değişimlere bağlı olarak kuruluştaki değerler ihmal edilmiş, giderek daha muhafazakar, tek millet ve tek kültürlülüğe dayalı, etrafı düşmanlarla çevrilmiş güvenlikçi ve savaşçı bir devlet olma yoluna girilmiştir (Oruç, 2017:167).

Yetmişlerden sonra adım adım gelişen bu yeni devlet anlayışı içinde güvenlik algısının “meşru müdafaa” nosyonu içinde meşrulaştığı görülür. Kısaca İsrail güvenlik doktrinleri içinde meşru müdafaa hakkı pasif olmayan, aksine aktif ve doğrudan güç kullanımına dayalı, Yahudilerin hayatlarının korunması ve adaletin sağlanmasına yönelik, önlenen zararlar zarar arasındaki dengeyi işaret eden, orantılılık ilkesine dayalı, hukuki ve sınırlı bir hak olarak tanımlanır (Balpınar, 2016:463). Kaynağını doğrudan Tevrat ve diğer kutsal metinlerden alan bu ilke “Silahların Masumiyeti Doktrini (Purity of Arms- Tohar Naneshek)” olarak bilinir ve kaynağını Yahudi şeriatındaki doğrudan öldürme iznine dayanır (Balpınar, 2016:464). Kuruluşundan beri İsrail silahlı kuvvetlerinin³ resmi savaş doktrini olan bu ilke öncelikli olarak İsrail Savunma Kuvvetlerinin (IDF) devletin varlığını ve bağımsızlığını ve İsrail ülkesindeki hayatın olağan akışını bozacak her türlü doğrudan ya da dolaylı eyleme karşı meşru ve doğal bir savunma hakkına dayanır (IDF, 2018). Kanunlara dayalı olarak faaliyet göstermesi öngörülen İsrail savunma kuvvetlerinin bu amaçla gerçekleştirdikleri ya da gerçekleştirecekleri her türlü askeri eylemler ise meşru ve zorunludur. Demokratik bir Yahudi devletine yapılan atıfla vatandaşlık bağıyla bağlı herkesin büyük bir sadakatle bu görevi yerine getirmesi ise önemli bir onur olarak nitelendirilir. Bununla birlikte IDF insanlık onurunu da korumakla mükelleftir. IDF'nin temel değerleri arasında yer alan Silahların Masumiyeti ise profesyonellik, disiplin, görev duygusu, yoldaşlık, insan hayatı, örnek olma, sorumluluk ve güvenilirlik gibi temel değerler arasında yer alır (IDF, 2018). Bir temel değer olarak bu ilke silahların sadece görev gereği ve amacı içinde kullanılacağı, insan hayatı, haysiyeti ve esir alma hukukuna bağlı kalınarak kullanılan, kişisel amaçlara göre kullanılmayı ret eden bir hareket biçimini öngörür. İkinci olarak doktrin karşı tarafın kullandığı ölçüde silah ve şiddet kullanmayı da içermektedir. Dolayısıyla doktrin orantılılık ilkesi çerçevesince silahla karşılık vermek, askeri inisiyatif ele geçirilince, saldırıyı kesmek ve bırakmak olarak değerlendirilmelidir. Ne var ki teoride oldukça masum ve meşru görülen bu doktrinin uygulamada aynen uygulanmadığını da eklemek gerekir. Dindar ve Siyonist Yahudi kesimi ile aşırı milliyetçi Yahudiler söz konusu doktrinin askerlerin ve Yahudi halkının hayatlarını tehlikeye attığını, İsrail düşmanlarını cesaretlendirdiğini, hiç kimsenin bir İsrail gencinden daha değerli olamayacağını ileri sürerek, düşmanın çok şiddetli bir şekilde cezalandırılarak caydırılmasını savunmaktadırlar (Spero, 2014). Bu nedendir ki doktrinin uygulamada işletilmesinde ciddi sorunlar çıkmaktadır. Her ne kadar da kaynağını Tevrat ve kutsal metinlerden alsa da doktrinin ortaya çıkışı ve geçmişi modern zamanlara dayanır. Altıncı Siyonist Kongresi'nin gerçekleştirildiği 1903 yılına kadar, daha önce hiçbir nedenle Filistin topraklarının güç kullanımı ile elde edileceğine dair herhangi bir eylem hazırlığına yönelik öneriler paylaşılmamıştır. Söz konusu kongrede ise Yahudilerin savunma yöntemlerini içeren söylemler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu kongrede Yahudileri savunacak bir askeri yapının oluşturulması ilk kez gündeme gelirken, İsrail ülkesinin yeniden inşası için kesintisiz bir savunma ihtiyacının zorunluluğuna vurgu yapılmıştır. Ancak tüm bunlar sağlanırken

³ Kaynağın alıntı yapıldığı resmi internet sitesinde İsrail Silahlı Kuvvetleri değil; İsrail Savunma Kuvvetleri ibaresine açık vurgu yapılmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. <https://www.idf.il/en/minisites/code-of-ethics-and-mission/> (E.T. 20.08.2018).

Arapların hiçbir şekilde baskı altında tutulmayacağı da garanti edilmiştir. Nitekim bu yaklaşımlarla bir kendini sınırlama söz konusu olmuş ve Yahudi kültürünün insanı ön plana çıkararak, kan dökmeyen kültürüyle özdeşleştirilmiştir. Bu yaklaşım 1930'a kadar benimsenerek askeri amaçlar doğrultusunda asgari gücü uygulamak ve savaşa katılan ya da katılmayanlar arasındaki ayrımı yapabilmek şeklinde temellendirilmiştir. Yahudiler, 1936-1939 yılları arasında yaşanan Arap isyanları neticesinde kendini sınırlama kavramını yazılı hale getirmişlerdir. Arap isyanının Yafa'da başladığı gün 19 Yahudinin öldürülmesi sonucunda halkın sorumsuz davranışlardan kaçınması istenmiş ve düzenin yeniden sağlanma fikrinin yalnızca halkın kendi kontrol düzeyini sağlaması ve kendini sınırlaması ile gerçekleşebileceğini duyurmuşlardır. Ancak bir yıl sonra artan saldırılar ve bununla birlikte artan kayıplar kendini sınırlama kavramını kırmaya ve misillemeler yapılmaya başlanmıştı. Bazı kesimlerin benimsediği misilleme fikrine rağmen Yahudi liderleri kavramda ısrar etmekteydi. Farklı düşüncelerin benimsenmesi ve bu nedenle karışıklığın artması üzerine 1937 yılında Yahudi Ajansı bir toplantı düzenlenmiştir. Şiddetin artması ve bununla nasıl başa çıkılabileceği, otoritelerin yeniden nasıl sağlanabileceği gibi konular üzerinde tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Tüm olumsuz durumlara rağmen 'savunma silahlarının masumiyeti' ilkesinin korunduğu ve kan dökülen bir dönemde disiplinin bozulmadığı ifade edilmiştir. Yani silahların masumiyeti kavramı aslında güç kullanımı hakkının Revizyonist ve İşçi hareketi arasında paylaşılmadığı bir dönemde ortaya çıkmıştır (Balpınar, 2016:465-466).

Söz konusu doktrinin İsrail'in kurulduğu ve Arap devletleriyle bir dizi savaşların yapıldığı dönemlerde başarılı bir şekilde uygulandığı söylenebilir. Buna mukabil Hamas, Hizbullah gibi devlet dışı aktörlerin bölgede yükselmeye başladığı seksenli yılların başından itibaren doktrinin uygulanmasında pratik sorunlar çıkmıştır. Asimetrik savaş haline geçilmesiyle birlikte doktrinin uygulanmasında ciddi zorluklar baş göstermiş özellikle de asker için sivil-muharip kişilerin ayırt edilmesi güçleşmiştir (Zion, 2018:55-56). Özellikle Filistin kentlerine yapılan askeri operasyonlarda bu duruma sıklıkla rastlanmaktadır.

Yukarıda ifade edilenlerden başka İsrail devletinin güvenlik politikaları arasında sınırlı ekonomi ve insan kaynaklarını, coğrafi ve jeopolitik konumunu, ülkede yaşayan siyasal elitleri, bölgesel etkenleri, komşularını ve diğer uluslararası konjonktürleri eklemek de yanlış olmaz (Yadak, 2014:167-168). Esasen her bir belirleyici kendi içinde bağımsız veya bağımlı değişkenler olarak İsrail güvenlik politikalarında etkili olmaktadır. İsrail güvenlik politikasında belirleyiciler ne olursa olsun öncelikli sıra, her zaman İsrail ülkesinin kayıtsız ve şartsız olarak savunulmasıdır. Daha kuruluşunu ilan etmesinden bir gün sonra Arap devletleriyle girdiği savaş ve daha sonraki savaşlar dizisi, güvenlik politikalarının temelini oluşturmuştur. Bu bağlamda Ortadoğu'daki Arap devletlerinden olan Lübnan, Irak, Suriye, Mısır ve özellikle de Filistin'de yaşayan Araplar, İsrail güvenlik politikalarının temel odak noktasını oluşturur. Yıllarca uzun süren savaşlardan sonra İsrail ile bazı Arap devletleri arasında barış antlaşmaları imzalanırsa da İsrail çoğu zaman bu antlaşmalara tek taraflı olarak uymamıştır (Yadak, 2014:169). Bu devletlere karşı göreceli bir üstünlük kazanması, İsrail devletinin imzaladığı antlaşmalara uymamasında önemli bir etkidir. Günümüzde bu devletlerle göreceli bir çatışmasızlık içine girse de Lübnan'da konuşlu Hizbullah ve Filistin, İsrail devletinin halihazırdaki güvenlik sorunlarının temelini oluşturmaktadır. Filistin topraklarında 14 Nisan 2002 tarihinde örülmeye başlanan, günümüzde 720 km'ye ulaşan ve maliyeti yaklaşık 3,5 milyar dolara ulaşan "Güvenlik Duvarı", söz konusu politika anlayışının ilk radikal ve somut sonucudur (Yadak, 2014:170). Filistin'e karşı örülen bu duvar sistemi İsrail'in konvansiyonel güvenlik politikalarının zirve noktası görülebilir. "Demir Kubbe Hava Savunma Sistemi" ise hem Filistin, hem de Lübnan'da konuşlu Hizbullah'a karşı geliştirilen balistik ve siber güvenlik politikalarının zirve noktasıdır. Aynı

zamanda yeni bir güvenlik konseptinin geliştirildiği Demir Kubbe ile birlikte radikal politika değişikliğine giden İsrail devleti, bir yandan konvansiyonel güvenlik sistemlerini geliştirmeyi hedeflemekte diğer taraftan da siber güvenlik çalışmalarını bölgede en etkin noktaya getirmeyi hedeflemektedir. Bunların yanı sıra İsrail hükümetlerinin dünyanın her yerinde kendisine yönelik doğrudan ya da dolaylı tehditleri önlemek üzere erken uyarı ve genişletilmiş istihbarat ağı kurmak gibi çabaları olduğu açıktır.

2. İsrail Güvenlik Politikalarının Aktörleri

İsrail güvenlik politikalarından bahsederken, bu politikada yer alan aktörleri tanımlamak konunun daha iyi anlaşılması bakımından önemli bir husustur. “*Silahların Masumiyeti İlkesi*” üzerine inşa edilen güvenlik politikalarında ilk aktörün kuşkusuz İsrail Silahlı Kuvvetleri olduğunu ileri sürmek yanlış olmaz. İbranice savunma anlamına gelen “*Hesder*” kavramı İsrail askeri sisteminin temel dayanağını oluşturmaktadır. Bu kavram esasen bir doktrin olup, dindar ve Siyonist, aynı zamanda Yeshiva öğrencilerinin dini taleplerine dayanan bir takım ünitelere de sahiptir (Özonur, 2009:74). “*Zafer ve Güvenlik*” olarak sloganlaşan İsrail ordusu her an savaşa hazır bir güç olarak varlığını sürdürmektedir. Resmi olarak 31 Mayıs 1948 tarihinde kurulan İsrail Silahlı Kuvvetleri (*ZaHaL, Tzva Hahagana LeYisra'el*), yukarıda ifade edilen kuruluş felsefesine ifadesini bulan paramiliter ve Yahudi köktencilik üzerine kurulu bir anlayışa sahiptir (Özonur, 2009:164). Aynı zamanda Aman ve Shin Bet gibi özel organizasyonları da bulunan İsrail ordusu, devletin GSMH harcamalarından önemli paylar alan en önemli devlet kurumlarından birisi olma özelliğini göstermektedir⁴. Paramiliter bir güç olarak orduda düzenli birlikler profesyonel ve zorunlu askerlik hizmeti anlayışına dayanır. 18 yaşını dolduran tüm Yahudiler sağlık koşulları dışında istisnasız askerlik yapmakla yükümlüdürler. Zorunlu hizmet için silah altına alınanlar arasında askerlik süresi erkeklerde 36, kadınlarda 21 aydır. İlaveten İsrail kökenli vatandaşlar için ömür boyu yedeklik uygulaması da bulunmaktadır (Yesevi, 2015:117-118). Savunma Bakanlığına bağlı ve birbiriyle entegre kara, hava ve deniz kuvvetlerinden meydana gelen İsrail ordusu, bu güçlerin dengeli dağıldığı etkin ve mobilize bir görüntü sergilemektedir. İsrail ordusunun enteresan bir yönü de dini semboller ve unvanları bünyesinde sıklıkla taşımasıdır. Hz. Musa, günümüz İsrail silahlı kuvvetlerinin ebedi başkomutanıdır. Ordunun içindeki birliklerin adları (Nahal ve Gadna gibi), yapılan askeri operasyonlara verilen isimler ve askeri rütbelere Tevrat başta olmak üzere kadim kutsal metinlerden almaktadır (Özonur, 2009:75). Resmi kaynaklara göre günümüz İsrail Silahlı Kuvvetlerinin etkin personel sayısı 170 bin, yedek birliklerin sayısı 445 bin civarındadır. Savaş halinde çıkarılabileceği maksimum asker sayısının ise 615 bin civarında olacağı tahmin edilmektedir (www.globalfirepower.com, ET.20.08.2018).

İsrail güvenlik aktörleri arasında ikinci sırada yer alan unsurun Hükümet ve siyasi karar vericiler olduğunu söylemek yanlış olmaz. Başbakan ve kabinesinin etkin olduğu, buna karşın Cumhurbaşkanı'nın sembolik yetkilerle donatıldığı İsrail siyasi sistemi içinde dış işleri, ekonomi ve savunma bakanlarının siyaset üstü olarak belirlenmesi ve uzman kişilerin atanması genel bir kuraldır (Eker, 2005:14). Hükümet çalışmalarının genellikle komiteler aracılığıyla yürütüldüğü İsrail siyasi sisteminde bakanların en az yarısının parlamento üyesi olması zorunludur. Hükümet oldukça etkin ve kendi politikaları çerçevesinde faaliyet göstermekle birlikte güvenlik politikaları söz konusu olduğunda pek çok kurumsal yapının geliştirildiği görülmektedir. Bu yapılar arasında önde gelen kuruluşlardan iki tanesi göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki “*İsrail Güvenlik Konseyi (Hebrew)*”, diğeri de “*İsrail*

⁴ ABD Haber Alma Servisi CIA'nın 2017 verilerine göre GSMH harcamalarının yaklaşık %5,6'sı İsrail Silahlı Kuvvetlerine ayrılmaktadır. Ayrıca CIA'in yıllık yayınladığı ülke raporlarında da İsrail savunma harcamalarında dünyada yedinci sırada yer almaktadır. Detaylı bilgi için bkz. www.cia.gov.

Güvenlik Ajansı (Shabak)’dır. Kısaca Hebrew, İsrail Güvenlik Kabinesi olarak bilinen ve Başbakan başkanlığında toplanan bir tür iç kabineye bağlıdır. Literatürde “Savaş Kabinesi veya Mutfak Kabinesi” olarak da bilinen bu kabine Başbakandan başka Dış İşleri, Savunma, İç Güvenlik, Adalet ve Ekonomi Bakanlarından meydana gelir. Ayrıca gerekli görüldüğünde kabinenin diğer bakanları da toplantılara katılabilir (Paz, 2015:27). Siyasi bir karar alma mekanizması olan Hebrew, önemli bir politika üreticisidir. Shabak ise İsrail’in (Silahlı Kuvvetler dahil) bütün güvenlik birimleriyle entegreli, bu birimler arasında koordinasyon ve iletişimi sağlayan ve Başbakana doğrudan bağlı olan bir yapı olarak değerlendirilebilir. Devletin ilk kuruluşundan bu yana faaliyet gösteren Shabak, casusluk-karşı casusluk, istihbarat, dış politika, iç güvenlik, denetim ve ileri planlama gibi çok yönlü bir kurum olarak değerlendirilmelidir⁵.

İsrail güvenlik politikalarını belirleyen aktörler arasında “Havra”yı yani ülkede faaliyet gösteren dini otoriteleri unutmamak gerekir. İsrail politikaları içinde Havra, yalnızca günlük dini politikaları belirlemekle kalmaz, aynı zamanda bu politikaları sosyal yaşamda meşrulaştırma görevi de üstlenir. Esasen devletle doğrudan organik bir bağı bulunmaması, Havrayı toplumsal yaşamın tam ortasına konuşlandırmaktadır. Geleneksel Siyonizm ideolojisinin besleyicisi olarak çoğu zaman seküler, liberal ya da sol düşünce akımlarıyla tezata düşmekle birlikte, Yahudilik dininin merkezinde yer alması nedeniyle siyasi yaşamında aktif rol oynamaktadırlar (Yadgar, 2014:4-5). İsrail kanunlarında dini kurumların siyasallaşabilmesinde herhangi bir engel bulunmaması nedeniyle Havra merkezli pek çok siyasi oluşum açıkça siyaset yapabilmektedir. Nitekim bunlar arasında MAFDAL (Ulusal Dinci Parti), ŞA’AS (Tevrat’ın Sefaridi Koruyucuları) ve MOLEDET (Anavatan Partisi) öne çıkan siyasi partilerdir⁶.

İsrail güvenlik politikalarında etkin olan diğer aktörler ise Medya, Diaspora, ABD başta olmak üzere dünyada faaliyet gösteren aktif lobi kuruluşları ve sivil toplum örgütleridir. Söz konusu bu yapılar az ya da çok İsrail’in güvenliği için ciddi çalışmalar yapmakta ve Hükümet başta olmak üzere karar vericileri etkilemektedirler.

3. İsrail Güvenlik Politikalarında Önemli Bir Aşama: Demir Kubbe Hava Savunma Sistemi

Asıl adı İbranice Kippat Barzel olan ve literatürde “*Demir Kubbe Hava Savunma Sistemi (Iron Dome Air Defence System)*” olarak bilinen Demir Kubbe sisteminin detayları ilk kez 21 Mart 2011 tarihinde Beersheba yakınlarında konuşlandırılmasıyla dünyaya tanıtıldı. Ancak bu sistemin 2011 tarihinden çok öncelere, daha doksanlı yılların başına kadar uzanan yaklaşık otuz yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Hatırlanacağı üzere Doksanlı yıllar, Lübnan’da konuşlu Hizbullah ve Filistin’in bağımsızlığı mücadelesini veren Filistin Kurtuluş Örgütü’nün İsrail’e düzenlediği saldırılarda strateji ve taktik değişimi içine girdiği bir dönem olarak hatırlanır. Bir yandan İntifada Hareketlerinin başlattığı güvenlik problemleri, diğer yandan hemen ardından gelişen ve çoğunlukla da Lübnan Hizbullahı tarafından gerçekleştirilen eş zamanlı saldırılar, İsrail devletinde güvenlik politikalarında radikal değişikliklere zorlamıştır. İşte gerek Güvenlik Duvarı gerekse de Demir Kubbe Sistemi, doksanlı yıllarda başlayan bu radikal güvenlik değişikliklerinin doğal bir sonucudur. İsrail güvenlik politikalarında balistik ve siber güvenliğe radikal kararların alınmasına neden olan her iki uygulamanın başlangıcının 25 Temmuz 1993’te başlattığı “Yedi Gün Savaşları (Operations Accountability)”na dayandığını ileri sürmek yanlış olmaz. 1982’de Lübnan iç savaşı nedeniyle oluşturulan güvenlik koridoruna Hizbullah’ın yaptığı

⁵ Shabak hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. <https://www.shabak.gov.il/english/about/Pages/about.aspx> (E.T.15.08.2018).

⁶ Söz konusu siyasi partiler hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Gülşah Eker (2005), A.g.t.

saldırıya misilleme amacıyla başlatılan operasyon, Hizbullah'ın İsrail kırsal kesimlerine roket atmasıyla yeni bir evreye ulaşmış, 31 Temmuz'da yapılan ateşkes antlaşmasında İsrail, roket saldırılarının kesilmesini şart koşmuştur. İsrail devletinin öne sürdüğü bu şart, ilk defa güvenlik politikalarında zaafa düştüğünün açık bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Kısa menzilli roket saldırılarına karşı yeni bir güvenlik arayışına yönelen İsrail, bu silahlara karşı "kısa menzilli anti-misile (roketsavar)" silah sistemi projesini devreye sokmuştur. Zamanın şartlarında böyle bir sistemi kurmak oldukça zor olmasın karşın İsrail hükümetinin bu konudaki ısrarı yaklaşık on yıl kadar sürecek bir savunma kalkını projesi dizisinin başlatılmasına yol açmıştır. Doksanlı yıllar boyunca Hizbullah, kısa menzilli füze saldırılarını özellikle işgal edilen Güney Lübnan'da ki topraklar üzerinde yoğunlaştırdı. Nitekim 16 Haziran 2000 tarihinde İsrail işgal altında tuttuğu Güney Lübnan'da ki toprakları boşaltırken bir kere daha füze saldırılarının kesilmesi ve tekrarlanmamasını şart koşmuştur.

İki binli yılların başlarına gelindiğinde Hizbullah'ın kullandığı bu yöntemin bu kez Hamas tarafından kullanıldığı görülmektedir. Güvenlik Duvarı inşaatının başladığı yıllara denk gelen bu saldırı biçiminin artışa geçmesi üzerine İsrail yetkilileri hava savunma projelerini hızlandırmıştır. İşte "Demir Kubbe" olarak bilinen bu sistemin 2004 yılında İsrail hükümetinin önüne pek çok proje arasında sunulduğu ve onaylandığı görülmektedir (Beto, 2012). Esasen Yahudilerin başına taktıkları "kippat"dan adını alan proje, Yakov Negel başkanlığındaki *Rafael Advanced Defense Systems Ltd.* ve *Israel Aerospace Industries* ortaklığının önerisi olarak dönemin Savunma Bakanı Amir Perez'e sunuldu. Toplam 13 öneri arasından en kullanılabilir bir sistem seçilen Demir Kubbe Sisteminin en önemli sorunuysa bütçesiydi. Nitekim dönemin medyasında bu nedenle hem İsrail Savunma Bakanı hem de sistemin geliştiricileri gerek iç politikada gerekse de ABD'li yetkililer tarafından ağır eleştirilere maruz kalmıştır (Beto, 2012). Maliyetleri bir tarafa bırakıldığında sistemin hızlı bir şekilde bitirilebilme olasılığı ve diğer projelere kıyasla askeri yetkililer tarafından daha etkin görülmesi Demir Kubbe projesinin tercih edilmesine sebep olmuştur.

Doğrudan İsrail öz kaynaklarıyla başlatılan sistem 2004 yılında Ar-ge projesi olarak hayata geçirilmiştir. Sisteme duyulan acil ihtiyaç 12 Temmuz-14 Ağustos 2006 tarihleri arasında yaşanan İsrail Hizbullah (Lübnan) 33 Gün Savaşlarında⁷ kendisini göstermiştir. Askeri sonuçları bir tarafa, insani yönden İsrail devletine ağır bir yıkım faturası ödeten bu savaş sona erdiğinde İsrail halkı kuruluşundan bu yana ilk kez kendisini zayıf ve çaresiz hissetmiş, "yenilmez" olduğuna inandıkları İsrail ordusu yıllar sonra ağır bir yenilgi almıştır (Köse, 2007:60-61). Zira savaş tüm acımasızlığıyla devam ederken Hizbullah güçleri 3970 ile 4220 kısa veya orta menzilli Katyuşa roketini aralarında İsrail'in üçüncü büyük kenti Hayfa olmak üzere Kuzey İsrail bölgelerine atmış, 44 sivilin ölümüne, 53'ü ağır olmak üzere 250 sivilin yaralanmasına neden olmuştur (Rubin, 2006, August⁸). Bu roket saldırıları yüzünden yaklaşık 250 bin İsrail vatandaşı ülkenin diğer bölgelerine tahliye edilirken, 1 milyon İsrailli de sığınaklarda saklanmıştır. İsrail Hizbullah Savaşı'nda yaşanan roket saldırıları sadece bu savaşla ve ülkenin kuzeyi ile sınırlı kalmamıştır. 2008 yılına kadar zaman zaman Hizbullah tarafından Gazze Şeridi'ne sızdırılarak ateşlenen 122 mm Grad

⁷ Lübnan Hizbullah güçlerinin 12 Temmuz 2006 tarihinde İsrail askerlerini kaçırarak öldürmesiyle başlayan ve aynı yılın 14 Ağustos tarihinde sona eren savaştır. Lübnan (Hizbullah) tarafı bu savaşa Temmuz Savaşı adını verirken İsrail tarafı bu savaşın adına İkinci Lübnan Savaşı denmektedir. Dünyada da genel olarak 33. Gün Savaşları olarak tanınmaktadır. Savaşın sonunda resmi kaynaklara göre 300 Hizbullah militanı ölürken, İsrail'in asker kaybı ise 130 olarak açıklanmıştır. Ancak resmi olmayan rakamlar daha fazladır. Söz konusu savaşın başlayışı, bitişi ve sonuçları hakkında detaylı bilgi için ayrıca bknz. Talha Köse (2007), A.g.m.

⁸ Rubin tarafından hazırlanan genişletilmiş rapor için ayrıca bknz.

<https://web.archive.org/web/20120202114822/http://www.biu.ac.il/SOC/besa/MSPS71.pdf> (E.T. 22.08.2018).

Rampaları, İsrail hükümetini oldukça zorda bırakmış ve ülke güvenliği ciddi boyutlarda tehlike içine girmiştir⁹.

İkinci Lübnan Savaşı'nın pek çok olumsuz sonucu olmakla birlikte İsrail açısından asıl etkisini ise psikolojik harp perspektifinde değerlendirmek gerekir. Savaş boyunca askeri operasyonlardaki başarısızlığa, Katyuşa füzelerinin verdiği psikolojik baskının eklenmesi, üstelik bu baskının 2008'e kadar yoğun bir şekilde her an hissettirilmesi Demir Kubbe Sistemini hızlandıran önemli bir etkidir. Esasen Hizbullah'ın İsrail'e karşı uyguladığı savaş yöntemlerinin değiştiği, hem konvansiyonel hem de balistik savaş taktiklerini kullandığı bu savaş sonunda ortaya çıkmıştır. İkinci Lübnan Savaşının ardından hızla başlatılan çalışmalar 2007 yılında sistemin ilk kez devreye girdiğinin açıklanmasıyla yeni bir boyuta ulaşmıştır. Sistemin ilk denemesi ise 2008 yılının Temmuz ayında başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir (Haaretz, 2008 July, 7). Deneme sürecinin başarıyla sonuçlanmasına ve İsrail Silahlı Kuvvetlerine tesliminin aynı aylarda yapılmasına karşın Demir Kubbe, Mart 2009 tarihine kadar gerçek bir saldırıda kullanılamamıştır. Bununla birlikte aynı tarihte başlayan Gazze Savaşlarında devreye sokulan sistem, bölgeden atılan roketleri ve havan mermilerini başarıyla imha edebilmiştir. Demir Kubbe Sisteminin Gazze Savaşında olumlu sonuçlar vermesi üzerine ilk savunma bataryalarının Ağustos ayında Gazze ve Lübnan sınırlarına konuşlandırılması gündeme getirilmiştir. 6 Ocak 2010'da da Demir Kubbe Sistemi bir kere daha kez çoklu saldırılarda kullanılmıştır. Aynı gün hem Lübnan sınırı hem de Gazze'den yapılan eş zamanlı saldırılarda çok sayıda Kassam ve Katyuşa roketleri etkisiz hale getirilmiştir (Katz, 2010, January, 10).

Demir Kubbe Savunma Sistemi açısından 2011 ve 2012 yılları oldukça zorlu görevlerin yerine getirildiği ve sistemin ilk somut sonuçlarının alınmaya başladığı yıllar olma özelliğini göstermektedir. 27 Mart 2011'de Beersheba'ya konuşlandırılan sistem yıl boyunca Hamas saldırılarına karşı İsrail topraklarını durdurmaya çalışmıştır. Aynı yıl boyunca Filistin topraklarından İsrail'e 419 roket, 258 havan mermisi atılmıştı. Yapılan saldırılar büyük ölçüde durdurulurken 3 İsrail vatandaşının ölümüne, 46 kişinin de yaralanmasına engel olamadı (Jewish Virtual Library, 2018). Hamas'ın roket ve havan saldırıları 2012 yılında daha da artmıştır. Aynı yıl içinde 2221 roket ve 196 havan saldırısı düzenlenmiştir. Sistem saldırıları durdurmada önemli başarı sağlasa da 6 İsrailinin ölümüne ve 69 kişinin yaralanmasına engel olamamıştır (Jewish Virtual Library, 2018).

Sistemin gözle görülür başarısı ve İsrail güvenlik kuvvetlerinin sert karşılık vermelerine rağmen Hamas'ın roketli ve havanlı saldırıları sonraki yıllarda dalgalı bir seyir içine girmiştir. Nitekim 2013 yılında 52 roket, 18 havan; 2014 yılında 4005 roket, 31 havan; 2015 yılında 33 roket; 2016 yılında 15 roket, 3 havan; 21 roket, 25 havan; 2018 tarihindeyse (Temmuz ayının sonuna kadar) 325 roket ve 100'den fazla havan saldırısı gerçekleştirilmiştir. Yapılan saldırıları başarılı bir şekilde savunan sistem zaman zaman açık vermekle birlikte 2013 yılından bu yana 12 kişi ölmüş, 72 vatandaş da yaralanmıştır¹⁰. Bu bilgilerden yola çıkıldığında Demir Kubbe'nin ilk kez devreye sokulmasından günümüze, giderek gelişen ve başarıya ulaşan bir savunma sistemi olduğu söylenebilir. Zaman zaman bazı roket ve havan mermilerini kaçırmakla birlikte, alçak irtifa savunma sistemleri içinde sınıfının en başarılısı olarak kabul edilen Demir Kubbe Sisteminin üretici ve yöneticilerine 2012 yılında en büyük ödüllerden biri sayılan İsrail güvenliğine katkı ödülü verilmiştir (Beto, 2012).

⁹ Söz konusu saldırıların sonuçları hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. https://www.terrorism-info.org.il/Data/pdf/PDF_19045_2.pdf (E.T. 22.08.2018).

¹⁰ Söz konusu veriler <https://www.jewishvirtuallibrary.org/palestinian-rocket-and-mortar-attacks-against-israel> adlı siteden derlenmiştir.

Teknik özellikleri çerçevesinde genel bir değerlendirme yapıldığında sistem 4 ile 70 kilometreye kadar kısa ve orta menzilli roketler ile 155 mm'lik topçu ve havan mermilerinin her türlü hava şartlarına rağmen durdurulması üzerine tasarlanmıştır (Army Recognition, 2018). Ülke genelindeki tüm hava sahasına yapılacak 360 derecelik saldırılara yönelik olarak geliştirilen sistem, aynı zamanda eş zamanlı olarak çalışan bir özelliğe sahiptir. Sistem üç merkezli bir bileşene sahiptir. Kısaca bunlar: Algılama ve İzleme Radar Sistemi, Savaş Yönetimi ve Silah Kontrolü ve Füze Atış Birimi (Army Recognition, 2018). Sistemin tamamı yerli ve milli imkanlarla tasarlandığından coğrafi şartlara uygun olarak çalışmaktadır. İsrail topraklarına yapılan her saldırıyı izleme kabiliyetine sahip olan Demir Kubbe atılan roketlerin veya mermilerin önceden belirlenen hassas bölgelere düşme ihtimaline karşın harekete geçmektedir. Bu nedenle aynı zamanda mali açıdan tasarruf sağlayan bir özelliğe de sahiptir. Mobil olması nedeniyle her yerde ve her şartta kolayca kurulabilir olması, Demir Kubbeyi eşsiz kılmaktadır. Kısa ve orta menzilli savunma sistemler içinde en hassas örneğini temsil eden sistemin dünyadaki tek benzerinin ABD Silahlı Kuvvetlerinin kullandığı "Centurion" sistemi olduğu iddia edilmektedir (Shapir, 2013:84). Proje aşamasından üretimine kadar geçen on beş yıllık dönem içinde yaklaşık 1.25 milyar dolara mal olan Demir Kubbe Sisteminin maliyetinin önemli bir bölümünün ABD tarafından verilen hibelerle karşılandığını da eklemek gerekir. Sistemin kullanımının da ucuz olduğunu ileri sürmek yanlış olmaz. Sistemde kullanılan anti missile füzeler (tamir füzeleri olarak adlandırılır) yaklaşık 20-100 bin dolar arasındadır. Kassam ve Katyuşa roketleriyle kıyaslandığında pahalı gibi görülse de sistemin sağladığı koruma sonunda elde edilen kazançlar düşünüldüğünde ekonomik olduğu görülmektedir (Kattan, 2018:8). Sistemin yakın gelecekte İsrail Deniz Kuvvetleri tarafından da kullanılacak olması yakın gelecekte maliyetleri daha da düşürecek, Demir Kubbe'nin etkinlik sahasını artıracaktır. İlaveten sistemin ihracatı için başta Azerbaycan olmak üzere Hindistan, Romanya, Güney Kore ve ABD gibi pek çok ülkenin ilgilendiğini eklemek gerekir (Keinon, 2016). Bu yönüyle de yakın bir gelecekte İsrail'in önemli bir gelir kaynağı olacağı ileri sürülebilir.

Demir Kubbe Sisteminin en önemli katkısının İsrail halkının kendisini güvende hissetmesine yönelik olduğunu da belirtmek gerekir. Sadece fiziksel anlamda bir korunma değil, aynı zamanda psikolojik olarak da ciddi bir üstünlük kazandıran Demir Kubbe Sistemi, Filistin sorununda İsrail toplumunun avantajına olacak şekilde politikalar geliştirilmesine yol açmaktadır. Sistemin bazen açıklar vermesine karşın büyük oranda başarılı olması Ortadoğu'daki İsrail'in göreceli üstünlüğünün devamını sağlamaktadır. Bu nedenle sistemin geliştirilerek çeşitlendirilmesi, İsrail güvenlik politikalarının taktiksel bir parçası yapılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Kurulduğu günden bu yana güvenlik kavramını gündelik yaşamının her noktasında kullanan ve bunu politikanın ana malzemesi haline getiren İsrail devleti, 21. Yüzyılın beraberinde getirdiği siber bilişim çağında da sürdürmek niyetindedir. Sadece bölgesel değil, dünyanın her noktasındaki ilişkilerini güvenlik penceresinden görmeye alışan İsrail için Ortadoğu sorunu bitmeyen ve bitirilmesini istemeyeceği bir yaşam kaynağıdır. Gerek Filistin ile olan ilişkilerinde, gerekse de Ortadoğu ve Arap dünyasının bütün devletleriyle giriştiği rekabetçi politikalar sadece kendi güvenliği üzerinden kurgulanmakta ve yürütülmektedir. Konvansiyonel anlamda bölgenin önemli bir askeri gücü olmayı hedefleyen İsrail, Demir Kubbe Savunma Sistemini devreye sokmasıyla bunu balistik ve siber noktaya ulaştırmıştır. Buna Beşinci Nesil Savaş Uçağı olarak tanımlanan F-35 uçaklarının alımını da eklemek gerekir. Nitekim hali hazırda İsrail projeye katılmasa bile ABD üzerinden 30'a yakın F-35 savaş uçağının sahibi olmuştur. Hiç kuşkusuz İsrail'in bu

anlayışında gerek bölge ülkelerinin gerekse de Hamas ve Hizbullah gibi devlet dışı güçlerin katkısı da yadsınamaz.

Kassam ve Katyuşa saldırılarıyla İsrail'i dize getirmeyi amaçlayan bu güçler farkında olmadan İsrail güvenlik politikalarının katılaştırılmasına, çeşitlenmesine ve gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Konuyla ilgili siyasi polemikler bir tarafa bırakıldığında İsrail bu konuda bölgenin diğer güçlerinden ciddi anlamda önde gözükmektedir. Son günlerde ABD ile yaşadığımız F-35 Krizinin arkasında bile İsrail'in olduğu düşünülürse, bu konuda Yahudilerin ne denli kompleks ve çok boyutlu politika ürettiklerini göz ardı etmemek gerekir.

Demir Kubbe Savunma Sistemi İsrail güvenlik politikalarında önemli bir köşe taşı olarak yerini almıştır. Sistemin elde edeceği her başarının, gerçekte başta Filistin olmak üzere bölgede istenen huzuru sağlamayacağı da açıktır. Şöyle ki, roket ve havan saldırılarının yoğunlaşmadığı dönemlerde İsrail bölgesel barışın korunmasında (öyle ya da böyle) diplomasi yöntemine başvurmuştur. Ancak Demir Kubbe'nin hayata geçmesinden sonra stratejik açıdan İsrail'in kazandığı taktiksel üstünlük, diplomasi yönteminden vazgeçmesine neden olabilir. Bir başka deyişle İsrail, silah sistemlerini geliştirdikçe ve bu alanda belirgin bir üstünlük kurdukça diplomasiden, dostluk politikalarından ve karşılıklı taviz anlayışından uzaklaşacaktır. Bu nedenle Ortadoğu'da yaşanan yüzyıla dayanan kaos ve siyasi istikrarsızlık bir şekilde varlığını sürdürecektir.

Kaynakça

- Akçay, E. ve Anlı, İ. A. (2013). İsrail:Türkiyesiz Güvenlik, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, 155-162.
- Arı, T. (2008). Geçmişten Günümüze Ortadoğu: Siyaset, Savaş ve Diplomasi, Bursa: MKM Yayıncılık.
- Army Recognition (2018, May 30), Iron Dome Defense system against short range artillery rockets”, https://www.armyrecognition.com/israel_israeli_military_missile_vehicles_systems_u/iron_dome_defense_system_against_short_range_artillery_rockets_technical_data_sheet_specifications.html (E.T. 20.08.2018).
- Balpınar, Z. (2016). İsrail'in Silahların Masumiyeti Doktrini, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:9, Sayı:42, (Şubat), 458-476.
- Barnett, M. N. (1996). Identity and Alliances in the Middle East, The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics, Peter J. Katzenstein (ed.), Columbia University Press, New York, 400-447.
- Beto, A. (2012). Kippat Barzel-Yıldızlar Savaşı, http://www.hasturktv.com/israilde_gundem/5041.htm (E.T. 22.08.2018).
- Cohen, M. (2003). Auto-Emancipation and Antisemitism (Homage to Bernard-Lazare), Jewish Social Studies, New Series, Vol. 10, No. 1 (Autumn), 69-77.
- Eker, G. (2005). İsrail'in Siyasal Yapısı ve Siyasi Partiler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Groepler, E. (1999). Anti-Semitizm, Belge yayıncılık, İstanbul.
- Halperin-Kaddari, R. ve Yadgar, Y. (2010). Religion, Politics and Gender Equality among Jews in Israel, Final Research Report prepared for the project Religion Politics and Gender Equality, Heinrich Böll Stiftung.

- HAARETZ (2008). Israeli Arms Company Successfully Tests Iron Dome Anti- Qassam Missile,
<https://www.haaretz.com/hasen/spages/999680.html> (21.08.2018).
- IDF (2018). Code of Ethics and Mission,
<https://www.idf.il/en/minisites/code-of-ethics-and-mission/> (E.T.20.08.2018)
- Jewish Virtual Library (2018). Rocket Threat to Israel: Rocket & Mortar Attacks,
<https://www.jewishvirtuallibrary.org/palestinian-rocket-and-mortar-attacks-against-israel>,
(E.T. 21.08.2018).
- Kattan, A. (2018). Future Challenges for Israel's Iron Dome Rocket Defenses, CISSM Working Paper,
(February), Center for International and Security Studies at Maryland, University of Maryland, USA.
- Katz, Y. (2010, January 10). In Test, Iron Dome Successfully Intercepts Rockets,
<https://www.jpost.com/Israel/In-test-Iron-Dome-successfully-intercepts-rockets>
(E.T. 23.08.2018).
- Keinon, H. (2016).Israel looking to sell missile defense systems to Azerbaijan,
<https://www.jpost.com/Israel-News/Politics-And-Diplomacy/Azerbaijan-We-have-closed-deal-to-buy-Israels-Iron-Dome-Missile-System-475732> (E.T. 20.08.2018).
- Kızıloğlu, S. (2012). İsrail Devletinin Kuruluşuna Kadar Geçen Süreçte Yahudiler ve Siyonizmin Gelişimi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, (Ocak), 35-64.
- Köse, T. (2007). Değişen Ortadoğu Denklemine İsrail-Lübnan Krizi ve Türkiye'nin Rolü, Akademik Ortadoğu, Sayı:2, 55-89.
- Muminov, N. (2014). İsrail'de Demokrasi ve Kimlik Krizi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:7, Sayı:34, 277-286.
- Oruç, H. (2017). Sekülerlikten Radikalleşmeye: İsrail'in Kurucu Felsefesinde Konstrüktivist Dönüşüm, Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, 156-186.
- Özmen, S. (2006). İsrail ve Etnik Dini Çatışmalar, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Özonur, Z. (2009). İsrail İç Siyasetinde Ordu Havra İlişkisi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Paz, A. (2015). Transforming Israel Security Establishment, The Washington Institute for Near East Policy, Policy Focus:140, Washington.
- Rubin, U. (2006, August 31). Hizballah's Rocket Campaign Against Northern Israel: A Preliminary Report, Jerusalem Center For Public Affairs,
<http://www.jcpa.org/brief/brief006-10.htm> (E.T.22.08.2018).
- Shapir, Y. S. (2013). Lessons From the Iron Dome, Military and Strategic Affairs, Vol:5, No:1, May, 81-94.

- Spero, A. (2014, November 25). Israel's Just War and Purity of Arms, The Jerusalem Post, <https://www.jpost.com/Opinion/Israels-just-war-and-purity-of-arms-382834> (E.T.20.08.2018).
- Şenay, B. (2002). Yahudi-Hristiyan İlişkiler Tarihi ve Anti semitizm-Oryantalizm İlişkisi, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Cilt:11, Sayı:2, 117-146.
- Yadak, A. (2014). İsrail Güvenlik Politikası Ve Güvenlik Duvarının Filistin Halkına Etkileri, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt:3, Sayı:9, Kış, (163-175).
- Yadgar, Y. (2014). Overcoming the "Religion and Politics" Discourse A New Interpretation of the Israeli Case, Journal of Religion&Society, Vol:16, 1-15.
- Yesevi, Ç. G. (2015). İsrail Ordusu ve İstihbarat Örgütleri, Kripto Yayınları, İstanbul.
- Yetkin, Ö. (2014). Yahudi Diasporası İletişim Stratejisi: ABD Örneği, (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi), T.C. BAŞBAKANLIK Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ankara.
- Zion, N. (2016). Purity of Arms: Educating Ethical Warriors in the Israeli Army, https://shi-webfiles.s3.amazonaws.com/Study_Noam_Zion16_of_Arms_Curriculum.pdf (E.T.20.08.2018).
- www.cia.gov.
- www.globalfirepower.com.